

საქართველოს შოთა რუსთაველის თეატრისა და კინოს სახელმწიფო უნივერსიტეტი

კინო-ტელე ფაკულტეტი

სადოქტორო პროგრამა - საშემსრულებლო - შემოქმედებითი ხელოვნება

(შემოქმედებითი პედაგოგიკა)

„აუდიო-ვიზუალური რეჟისურა (ტელერეჟისურა)“

მზია ზაუტაშვილი

სპეციფიკური უნარ-ჩვევების დახვეწა პრაქტიკული

ტელერეჟისურის სწავლების პროცესში

(სწავლების კონცეფცია)

აუდიო-ვიზუალური ხელოვნების დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

წარმოდგენილი სადისერტაციო ნაშრომის

ა ვ ტ ო რ ე ფ ე რ ა ტ ი

სამეცნიერო ხელმძღვანელი - ალექსანდრე ვახტანგოვი

ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი,
პროფესორი

თბილისი 0108 საქართველო

2019

საქართველოს შოთა რუსთაველის თეატრისა და კინოს სახელმწიფო უნივერსიტეტი

კინო-ტელე ფაკულტეტი

სადოქტორო პროგრამა: საშემსრულებლო - შემოქმედებითი ხელოვნება

(შემოქმედებითი პედაგოგიკა)

„აუდიო-ვიზუალური რეჟისურა (ტელერეჟისურა)“

ქვედარგის კოდი:0801

ავტორის ხელმოწერა -----

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ალექსანდრე ვახტანგოვი
ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი, პროფესორი

რეცენზენტები: ლელა ოჩიაური,
ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი, პროფესორი
მაია ლევანიძე,
ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი

საერთაშორისო ექსპერტი: ვალერი რუზინი,
ევრო-აზიის ტელეაკადემიის პრეზიდენტი,
ფილოსოფიურ მეცნიერებათა კანდიდატი

სადისერტაციო თემის მოკლე აღწერა

თემის აქტუალობა და პრაქტიკული მნიშვნელობა

ჩვენს ტელევიზიებში თავიდანვე და დღესაც, რეჟისორი არის ნებისმიერი პროფესიის ადამიანი, უკეთეს შემთხვევაში და ძალიან იშვიათად, კინო სკოლიდან ან თეატრალური განათლებით, რომელიც იწყებს დამხმარე ასისტენტის ფუნქციით და გარკვეული გამოცდილების დაგროვების შემდეგ ხდება პროგრამის რეჟისორი. შეიძლება პრაქტიკული ცოდნის თვალსაზრისით ეს გზა უკეთესიც იყოს, თუმცა „თითი დაადო პულტის რომელიმე ღილაკს, არ ნიშნავს ეთერში გადასცე ხარისხიანი სატელევიზიო ნაწარმოები. მხოლოდ გამოცდილება საკმარისი არ არის, მით უფრო თუ ის ამყარებს მცდარ პრინციპებს. სულ პატარა ნიუანსიც კი მთლიანად ცვლის პროგრამის შესრულებისა და აღქმის ხარისხს.“¹

სატელევიზიო სპეციალობები, მათ შორის, ტელერეჟისურა, სხვადასხვა ფორმატით მსოფლიოს სხვადასხვა საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ისწავლება: კოლეჯებში, მოკლევადიან კურსებზე, Online რეჟიმში, საერთაშორისო კინო სკოლებში, სახელგანთქმულ უნივერსიტეტებში. მოკლევადიანი კურსები აპარატურისა და ტექნოლოგიის გაცნობას ეთმობა, ან ვიდეო წარმოების რომელიმე სტილით შემოიფარგლება; დიდი უნივერსიტეტები მასობრივი კომუნიკაციის განზოგადებულ პროგრამებს გვთავაზობენ; პროფესიული სკოლები უპირატესობას ტექნიკურ დისციპლინებს ანიჭებენ და ნაკლებად ასწავლიან თეორიას; პატარა კინოსკოლას, თუ ის ძვირადღირებული არ არის, ხშირად არ ყოფნის ფინანსური რესურსი. ეს ნიშნავს, რომ გადაღების საშუალება ნაკლებადაა და პროფესიას უფრო კონცეპტუალურად ეუფლებიან. „კინო ხელოვნების შესწავლა აუცილებელია ჰუმანიტარული განათლებისთვის, აღქმას ამახვილებს, თუმცა წარმოების გარეშე ფილმის შეფასებისთვის თუ გამოდგება და არა ფილმის გადასაღებად“.²

თანამედროვე ცოდნის მიზანი არა იმდენად სასწავლო დისციპლინებია, რამდენადაც სტუდენტის აზროვნებისა და თვითაქტუალიზაციის ხერხები. უმაღლეს სკოლაში სულ უფრო აქტიურად განიხილება სპეციალობასთან ადაპტირებული, განათლების ინტეგრალური მოდელები, საგანთა კონტენტი, აკადემიური პერსონალის პროფესიულ-პედაგოგიური მომზადება, ახალი ტექნოლოგიებით თეორიული და პრაქტიკული მიდგომები. პედაგოგიკის მკვლევარები საგნობრივ სფეროში ცოდნის ფორმირებას სპეციალიზაციის ჩამორჩენილ მოდელად, დღევანდელ ინდუსტრიულ მოთხოვნებთან შეუსაბამდ თვლიან.

„სულ მალე სწავლა აღარ იქნება დაფუძნებული დამახსოვრებაზე. კომპიუტერი და სათვალე Google Glass პაწაწინა ლინზებად გარდაიქმნება, რომელშიც მთელი ინფორმაციის ჩატვირთვა იქნება შესაძლებელი. საკმარისია თვალი დაახამხამო და თეორიულად უზრუნველყოფილი ხარ. ერთი მხრივ, აღარ იქნება საჭირო ტვინის გადაღლა ზედმეტი ცოდნით, რომლის ძირითადი ნაწილი, როგორც პრაქტიკა გვიჩვენებს, შემდგომში სრულიად უსარგებლო და გამოუყენებელი რჩება. გამოთავისუფლებული გონებრივი რეზერვი კი კონცენტრირდება ისეთი უნარების განვითარებაზე, როგორცაა ფიქრი, ანალიზი, არგუმენტირება და შედეგად სწორი გადაწყვეტილების მიღება.“³

რეჟისურის საბაზისო თეორია წარმოსახვითი მხატვრული გადაწყვეტის ვიზუალურ და სმენად ფორმაში პროფესიული ტექნიკით გადატანას გულისხმობს. სწავლება თეორიული ლექციებისა და პრაქტიკული სავარჯიშოების მონაცვლეობით მიმდინარეობს. შუალედურ დავალებებს

¹Миллерсон Д., *Телевизионное производство*, FocalPress, 2004 გვ.16.

²Рабигер М., *Режиссура документального кино*, Focal Press, 2006 გვ.461.

³ Каку М., *Учеба уже не будет базироваться на запоминании*, Деловая столица, 2014.

საკურსო და ბოლოს სადიპლომო ნამუშევარი აჯამებს. ასეთი მიდგომა ტრადიციულია და უფრო მეტად დაგეგმილი შემოქმედებითი პროცესის, კინოგრამატიკის პრაქტიკით გამყარებას ასახავს. თუმცა სპონტანური გადაღებების ჩვევების გამოსამუშავებლად საკმარისი არ არის. თეორიის და პრაქტიკის სუსტი კავშირი აბრკოლებს ტელერეჟისორის პროფესიული ჩვევების ჩამოყალიბებას.

მართალია, კინო და ტელევიზია ერთ ენაზე მოგვითხრობს და გრამატიკის ცოდნა აუცილებელია კვალიფიციური სპეციალისტისთვის, ტელეწარმოებას მაინც აქვს განსაკუთრებული, სპეციფიური ნიშნები, რასაც გათვალისწინება სჭირდება სწავლების პროცესში და შესრულების ხარისხი ჩვევებზე უფროა დამოკიდებული ვიდრე თეორიულ წესრიგზე. ვგულისხმობ უწყვეტი მოქმედების „ცოცხლად“ დაფიქსირების პროცესს. სადაც მოქმედება არ შეიძლება განმეორდეს და ჯგუფს გადაღების მხოლოდ ერთი შანსი აქვს.

ტელერეჟისორი მუშაობს სცენარის გარეშე, ვერ გადის კლასიკური თეორიით აღწერილ მოსამზადებელ პერიოდს, არ აქვს შემოქმედებითი ძიების ფუფუნება, იღებს მოცემულ პირობებში, მოცემულ გარემოში. ამონტაჟებს არა წინასწარ გააზრებული სამონტაჟო ფურცლის მიხედვით, არამედ აღებული მასლიდან გამომდინარე. მუშაობს ციკლურად; გადაღების დრო, მონტაჟი, გახმოვანება, საეთერო ქრონომეტრაჟი, ეთერში გასვლა - მკაცრად რეგლამენტირებულია.

ამ საწარმოო ტექნიკით შესრულებულ პროგრამებს საეთერო სივრცის მეტი ნაწილი უჭირავს. სატელევიზიო ინსტრუმენტების ტექნიკური პარამეტრების ცოდნას მოითხოვს და ინტენსიური პრაქტიკით იხვეწება.

ტელევიდეო წარმოების მრავალფეროვნებიდან გამომდინარე, მაღალკვალიფიციური რეჟისორი ორივე - სადადგმო და ოპერატიულ სტილში მუშაობის პროფესიულ ჩვევებს უნდა ფლობდეს.

ტელერეჟისორის სასწავლო პროგრამის მეტად დაახლოვება კინო წარმოებასთან შედეგად გვამღევეს ახალგაზრდა სპეციალისტს, რომელიც ხშირად იბნევა იქ, სადაც ყოველდღიურად მოეთხოვება გამოავლინოს შესაბამისი კომპეტენცია. შეიძლება პრობლემა გახდეს არა მხოლოდ აუცილებელი ცოდნის ნაკლებობა, არამედ სტანდარტულ სატელევიზიო სიტუაციებში დამოუკიდებელი მოქმედების, ორიენტაციის, გადაწყვეტილების მიღების უნარიც.

მიუხედავად იმისა, რომ შემოქმედებითი უნივერსიტეტები სტუდენტებს ფუნდამენტურ განათლებას სთავაზობენ, ტელევიზიები არა მარტო პროფესიონალების ნაკლებობას განიცდიან, არამედ წარმოების პროცესში მონაწილე შემოქმედებითი პერსონალის საერთო ენის არარსებობას, სამუშაო პროცესის გაგების, კომპეტენციის ჩარჩოს, ხარისხის კრიტერიუმების აღრევას. მულტიმედიური სპეციალისტის ეპოქაში ცოდნისა და უნარების ვიწრო კომპლექტი საკმარისი არ არის - ტელერეჟისორის სრულფასოვან საქმიანობას სჭირდება მრავალპროფილიანი დარგის თანამედროვე მოთხოვნების გაცნობიერება და თეორიული ცოდნით, პირადი და ჯგუფის, პრაქტიკული ქცევის მართვის უნარი.

„სახვითი ხელოვნების კინოფაკულტეტებზე, საგამოცდო შედეგის სასარგებლოდ, რომელიც სტუდენტის ინდივიდუალური ხედვის გამოვლენის საშუალებად ითვლება, დაკნინებულია პროფესიული დარგის შესაბამისი საქმიანი ატმოსფეროს მნიშვნელობა“.¹

ვიდეოტექნოლოგიების, გადამღები თუ სამონტაჟო აპარატურის ოპერატიული ფუნქციების გამარტივება საშუალებას გვამღევეს რეჟისორის ფუნდამენტური თეორიული კურსის შესწავლა უმაღლესი განათლების საბაზისო დონეზე მიმდინარეობდეს სტუდენტის პროფესიული,

¹ Рабигер М., *Режиссура документального кино*, Focal Press, 2006 გვ.461.

პრაქტიკული ტექნიკის დახვეწის პარარელურად. საკმაოდ უბრალო ვიდეოკამერა, გადაღების სხვადასხვა პირობებში, იძლევა ტექნიკური პარამეტრებით მისაღებ გამოსახულებას. გონიერი ხელსაწყო თვითონ რეაგირებს განათების სპეციფიკაზე, იწერს ხმას, კორექციას უკეთებს ვიდეო გამოსახულებას. პროფესიული აპარატურა გახდა სანდო და მარტივი. დღეს უკვე ერთ ადამიანს შეუძლია გაემგზავროს გადასაღებად, ჩაწეროს ხმა, გამოსახულება, დაამონტაჟოს და ეთერში გადასცეს დასრულებული პუბლიკაცია.

„მიუხედავად იმისა, რომ სატელევიზიო ტექნოლოგიები ძალიან სწრაფად ვითარდება, ამბის მოყოლა სატელევიზიო პროგრამის მთავარ მახასიათებლად რჩება. ახალი ამბები თუ სპორტი, ანალიტიკა თუ კომედიური შოუ - ყველა მათგანი ამბავს მოგვითხრობს. ტექნოლოგია უდავოდ ძალიან მნიშვნელოვანია, თუმცა, ის მხოლოდ დამხმარე ინსტრუმენტი თხრობითი სტრუქტურის“.¹

წარმოდგენილი ნაშრომი, „სპეციფიკური უნარ-ჩვევების დახვეწა პრაქტიკული ტელერეჟისურის სწავლების პროცესში“ აღწერს საბაზისო საფეხურზე პროფესიის სწავლების ახალ კონცეფციას, რომელიც უილიამ დემინგის (PDCA) დახელოვნების თანმიმდევრულ, უწყვეტ, მრავალჯერად, მოდელზეა აგებული. მეთოდის მიხედვით, ის რაც ციკლური განვითარებით, თეორიული კომპონენტის პრაქტიკული ათვისებით, როგორც სწავლის შედეგი, უნდა მიიღოს თითოეულმა სტუდენტმა, არის სალექციო თემაზე პროფესიული სტანდარტით დამზადებული შემეცნებითი ტელეპუბლიკაცია. სტუდენტი ცოდნის შეძენის დინამიკური პროცესით, თეორიული ლექციის მოსმენისა და გადაღების დროს ჯერ იღებს „მიახლოებულ ცოდნას“,² შემდეგ ვიდეო რეპრეზენტაციით პრაქტიკულად იყენებს შემეცნებით ინფორმაციას, შეფასების კრიტერიუმებით ამოწმებს შედეგს და კორექტირებას უკეთებს ძველ ცოდნას.

სპეციფიკური ტელერეჟისურის თეორიული და პრაქტიკული კომპონენტის გაწონასწორების მიზნით მეთოდი იყენებს ლექციის მსვლელობას, როგორც ოპერატიული რეჟისურის მოდელირებულ გარემოს, რადგან სტუდენტი მთლიანად უნდა იყოს დაკავებული რეჟისურის პროფესიული ტექნიკის შესწავლით; სპეციალობის თეორიული კურსი საილუსტრაციოდ ფორმის სხვადასხვა ხერხსა და მასალას იძლევა; აუდიტორიიდან გაუსვლელად, თეორია პრაქტიკულად ისწავლება; სტუდენტი სწავლობს სატელევიზიო საგანმანათლებლო, შემეცნებით, სატელევიზიო სტუდიურ ფორმებში მუშაობას; სასწავლო ინფორმაციის ვიზუალიზაცია თეორიის ათვისების ეფექტური საშუალებაა; დასრულებული ნამუშევრის წარდგენისას, მოდულის ხელმძღვანელი თვალნათლივ ხედავს, სწავლობს მისი სტუდენტი თუ არა.

მეთოდი არ ანაცვლებს სატელევიზიო რეჟისურის სწავლების არსებულ მოდელს, სადაც საბაზისო თეორიად მხატვრული ფილმის წარმოებისა და სახვითი გადაწყვეტის კანონები ისწავლება. ის მხოლოდ ცვლის მსმენელი სტუდენტის სტატუსს რეჟისორის, თემის აქტიური ინტერპრეტატორის, სტატუსზე და გააზრებულია, როგორც ტელესპეციფიკით შესრულებული კინოგრამატიკის პრაქტიკული სავარჯიშო პირველ-მეორე კურსზე, საკურსო და სადიპლომო პროექტებზე მუშაობის დაწყებამდე.

კვლევის მიზანი

„პრაქტიკული ტელერეჟისურის სწავლების პროცესში სპეციფიკური უნარ-ჩვევების დახვეწა“ ხელობის აკადემიურ და პრაქტიკულ კომპონენტებს შორის წინააღმდეგობის დაძლევის ისახავს მიზნად, ოპერატიული ტელეპროდუქციის საწარმოო პირობებისა და ამოცანების საშუალებით, რაც უზრუნველყოფს თეორიული ცოდნით ზოგადპროფესიულ განვითარებას, პროფესიულ კულტურას, ტელერეჟისორის სპეციფიკური კომპეტენციების ჩამოყალიბებასა და დაოსტატებას.

¹ Миллерсон Дж., *Телевизионное производство*, Focal Press, 2004 გვ. 17.

² მიახლოებულს უწოდებს უ.დემინგი თეორიულ ცოდნას

ლექციის დიდაქტიკურ მიზნებთან ტელერეჟისორის პროფესიული ქცევის კონცეპტუალური მოდელის დაკავშირებით გამოიკვეთა კვლევის მთავარი ამოცანები:

1. ოპერატიული ტელეწარმოების სპეციფიური გარემოს იმიტირება ლექციის მსვლელობის პროცესში, როგორც თეორიული სწავლებისა და პრაქტიკული საქმიანობის თანაბარმნიშვნელოვანი სასწავლო კონტაქტი ლექტორსა და სტუდენტს შორის;
2. თეორიისა და პრაქტიკის დასაბალანსებლად შრომის საგნის, პრაქტიკული ამოცანის შერჩევა თანამედროვე ტელე და ინტერნეტმაუწყებლობის აქტუალური საკომუნიკაციო სტრატეგიების გათვალისწინებით;
3. მაღალი სირთულის პროფესიული ამოცანის განვითარების საფეხურებად დაშლა, პროფესიული სახელმძღვანელო ლიტერატურით, საწარმოო რეკომენდაციებისა და შეფასების კრიტერიუმების შერჩევა საბაზისო მოთხოვნების შესაბამისად;
4. მკაფიო პრაქტიკული ამოცანების ჩამოყალიბებით, თეორიული და ქმედითი სწავლების გაერთიანება, ხარისხიანი ცოდნისა და პროფესიული კომპეტენციის უზრუნველყოფა;
5. ლექციის მსვლელობის დაგეგმვა სტრუქტურულ ელემენტებად, თითოეული კომპონენტის ამოცანების განსაზღვრა;
6. მეთოდის სტრატეგიისა და ტექნიკის შედარება თანამედროვე პედაგოგიურ მიდგომებთან, ფსიქოლოგიურ კვლევებთან, კინო და ტელერეჟისურის სწავლების მეთოდოლოგიურ სახელმძღვანელოებთან;
7. მეთოდის სწავლების მიზანშეწონილობის დადგენა, პრაქტიკულად მოსინჯვა ფოკუსჯგუფთან.

კვლევის ობიექტი ფრონტალური¹ ლექციის რესურსი შემოქმედებით უმაღლეს სასწავლებელში, რომელსაც მეთოდი ოპერატიული ტელერეჟისურის კონსტრუქტივისტული² სწავლებისთვის იყენებს. *პრაქტიკული ტელერეჟისურის სწავლება* შემოქმედებითი სახელოსნოს მოვლენით, რეალურ მიკროსამყაროში, *სპეციფიური უნარ-ჩვევების დახვეწა* მხატვრული შემეცნებითი ინფორმაციის პროფესიული ინტერპრეტაციით.

კვლევის საგანი ოპერატიული ტელერეჟისურის სწავლების მართვა, სტუდენტის პროფესიული უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბება, აუდიტორიაში მიმდინარე ლექციის პოტენციურად არსებული სტუდიური მოდელის დახმარებით. მოვლენითი და სადადგმო ტელეწარმოების თეორიისა და პრაქტიკის ფუნქციურად სრული, ინტეგრირებული სასწავლო პროცესი.

კვლევის მეთოდები განსაზღვრა ტელერეჟისურის სწავლების სამუშაო ჰიპოთეზიამ, რომელიც 3 ეტაპად დაიგეგმა:

1. სატელევიზიო და ზოგადად, ვიზუალური თხრობის თანამედროვე სახელმძღვანელოებისა და სწავლების მეთოდების, სწავლების მეთოდებთან დაკავშირებული სოციოლოგიური კვლევების, პედაგოგიური, ფსიქოლოგიური სამეცნიერო ლიტერატურის, ანალიზი;
2. მეთოდის სტრუქტურის თეორიული სქემის დამუშავება;
3. მეთოდის პრაქტიკულად მოსინჯვა ფოკუსჯგუფთან;

პრობლემის კვლევის მეცნიერული სიახლე

შემოთავაზებული მეთოდი, როგორც ტელერეჟისურის სწავლების ახალი კომპონენტი,

¹ ფრონტალური - პირდაპირი სწავლების სახელითაა ცნობილი.

² კონსტრუქტივისტული მიდგომა - მოსწავლე სწავლის (ან შემეცნების) პროცესის აქტიური მონაწილეა. იგი პასიურად კი არ ისრუტავს ინფორმაციას, რომელიც მოწოდებულია მასწავლებლის მიერ, არამედ მწყობრად აშენებს საკუთარ ცოდნას მისთვის უკვე ცნობილისა და წინა გამოცდილებების საფუძველზე.

ყურადღებას ამახვილებს პროფესიული საქმიანობის სპეციფიკურ მოდელზე და თეორიული ინფორმაციის ათვისების პროცესში:

- სატელევიზიო წარმოების იმიტირებით ქმნის პროფესიულ სატელევიზიო გარემოს;
- სტუდენტის შრომის საგანი სალექციო თემის ოპერატიულ რეჟისორულ სტილში დამზადებული შემეცნებითი ჟანრის ვიდეოპუბლიკაციაა;
- საქმიანობის მიზანი თეორიული კომპონენტის პრაქტიკულად ათვისება, დახელოვნება;
- მიზანის მისაღწევად ტელეწარმოების ციკლური გრაფიკით სატელევიზიო ინსტრუმენტებისა და პროფესიული ხერხების დაუფლება.

განსახილველად წარმოდგენილია ტელერეჟისურის სწავლების მეთოდი, რომელიც ცვლის:

1. მსმენელი სტუდენტის სტატუსს რეჟისორის, თემის აქტიური ინტერპრეტატორის, სტატუსზე და გააზრებულია, როგორც ტელესპეციფიკით შესრულებული კინოგრამატიკის პრაქტიკული სავარჯიშო პირველ-მეორე კურსზე, საკურსო და სადიპლომო პროექტებზე მუშაობის დაწყებამდე;
2. „სწავლა კეთების პროცესში“ სტრატეგიად ირჩევს განუმეორებელი კადრის, მოვლენის ფიქსირების პროფესიულ ტექნიკას. რეალურ დროში განვითარებული მოქმედება, რომელიც ერთი დუბლით უნდა დაფიქსირდეს, არის ლექცია, კინო-ტელეწარმოების თეორიული კურსი;
3. ლექციის გადაღება გულისხმობს სრული სატელევიზიო ციკლის გავლას. სადადგმო პროექტებისგან განსხვავებით თემა განსაზღვრულია(სატელევიზიო შემეცნებითი პუბლიკაცია) და არა შერჩეული, სტუდენტი გადაღებას იწყებს წინასწარი სცენარის გარეშე, ვერ გადის კინო თეორიით აღწერილ მოსამზადებელ პერიოდს, იღებს მოცემულ პირობებში, მოცემულ გარემოში. ამონტაჟებს არა წინასწარ გააზრებული სამონტაჟო ფურცლის მიხედვით, არამედ აღებული მასალიდან გამომდინარე. მუშაობს ციკლურად; გადაღების დრო, მონტაჟი, წარდგენის ვადა, რეგლამენტებულია;
4. სასწავლო სიტუაცია სტუდენტისათვის პროფესიული გამოწვევაა. თემის ეკრანული ფორმით გააზრება, საილუსტრაციო მასალის შერჩევა, მონტაჟი, გახმოვანება, განსაზღვრულ დროში სატელევიზიო ვერსიის დამზადება. პროფესიის შესაფერისი ქცევით, შეცდომებითა და კორექტირებით სტუდენტი სპეციალობის ელემენტარული უნარებიდან თანდათან გადადის ტექნიკურად რთული პროექტების განხორციელებაზე;
5. სტუდენტი იმიტირებული სარედაქციო ჯგუფის მულტიპროფილური წევრია. სწავლობს გადაღებას, ტექსტზე მუშაობას, წერს, ამონტაჟებს, გეგმავს და მართავს წარმოებას; ეცნობა და იყენებს პარტნიორი სპეციალობების რესურს: მუსიკალურად აფორმებს, ხვეწს კადრის კომპოზიციას, განათების მხატვრულ და რეპორტაჟულ სტილებს; ფოკუსაუდიტორიის გათვალისწინებით ცვლის ვიდეოპუბლიკაციის ეკრანულ ფორმებს. პირადი გამოცდილებით ხვდება, რა საქმე გამოსდის უკეთ და რა შეუძლია მომავალში აკეთოს;
6. ჯგუფის ყველა წევრი იღებს და გასცემს დახმარებას, სწავლობს ერთმანეთისგან. თანამშრომლობითი სწავლების მიდგომით, პარტნიორულ გარემოში, ერთმანეთის ნამუშევრების კონსტრუქციული შეფასებითა და კრიტიკით;
7. სტუდენტი თეორიულ კომპონენტს სწავლობს ცვალებად გარემოებებში, მრავალჯერადი გამეორების პროცესში. ჯერ ლექციაზე - თემის მოსმენისა და გადაღების დროს; შემდეგ დამოუკიდებელი გააზრება, გადაღებული ვიდეოს გაშიფვრა, საილუსტრაციო მასალის შერჩევა, მონტაჟი, გახმოვანება, პრეზენტაცია, შეფასება. სალექციო თემის სატელევიზიო ვერსიის დამზადება ინტენსიური სწავლის პროცესია;

მეთოდით სწავლების მიზანშეწონილობა სადისერტაციო ნაშრომში დასაბუთებულია ტელე და კინო წარმოების სპეციალური სახელმძღვანელო ლიტერატურით, პედაგოგიური და

ფსიქოლოგიური კვლევებით. პრაქტიკულად კი მოისინჯა საქართველოს შოთა რუსთაველის თეატრისა და კინოს სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბაზაზე, ტელერეჟისურისა და კინომცოდნეობის სპეციალობების მეოთხე კურსელებთან.

- ▶ დარგის გამოცდილი პრაქტიკოსების სახელმძღვანელო ლიტერატურაზე დაყრდნობით, რეჟისურა ყველაზე ეფექტურად შემოქმედებით სახელოსნოში ისწავლება, დაგროვილი გამოცდილების გაზიარების გზით. კარგად დაგეგმილ სასწავლო პროცესს ალტერნატივა არ აქვს, რადგან „კარგი სკოლა ეს არის:
  - მასობრივი კომუნიკაციის კულტურული და ინტელექტუალური პერსპექტივის გაცნობიერება;
  - დარგში მიმდინარე პროცესების ცოდნა და წინაპირობების ანალიზი;
  - ტექნოლოგიური, აპარატურისა და ინვენტარის მართვის ჩვევების გამომუშავება;
  - მონაცემისა და ტალანტის გამოვლენის საშუალება;
  - მშვიდ გარემოში ექსპერიმენტის ასპარეზი, სადაც თანამოაზრეებთან ერთად შეიძლება გადაილახოს პროფესიული სირთულეები;
  - და ყველაზე მთავარი, პასუხი კითხვაზე - სწორად არის თუ არა შერჩეული პროფესია.“¹
- ▶ მეთოდის სტრუქტურა უილიამ დემინგის მსოფლიოში აღიარებულ ხარისხის უზრუნველყოფის ციკლურ მოდელზეა აგებული. სწავლის შედეგი სტუდენტის მიერ სალექციო თემაზე პროფესიული სტანდარტით დამზადებული შემეცნებითი ჟანრის ტელეპუბლიკაცია, რადგან თანამედროვე ტელევიზიისა და ინტერნეტსაკომუნიკაციო სტრატეგიების კვლევამ აჩვენა, რომ დღეს აქტუალური ცოდნის გავრცელება, საზოგადოების კულტურულ საგანმანათლებლო მიმართულებაა;
- ▶ რეჟისურის მულტიმედიური პერსპექტივა მრავალპროფილური სწავლების აუცილებლობაზე მიუთითებს, რასაც პირდაპირი გავლენა აქვს მოქმედ სპეციალისტებსა და ამჟამინდელ სტუდენტზე, მათი სწავლების სტილზე, პროფესიული დახელოვნების სტრატეგიებზე, რაც ასევე გათვალისწინებულია მეთოდით;
- ▶ პედაგოგიური მიდგომების, ფსიქოლოგიური სამეცნიერო ლიტერატურის, სწავლების მეთოდებთან დაკავშირებული სოციოლოგიური კვლევების ანალიზი აჩვენებს მეთოდის თანხვედრას თანამედროვე საგანმანათლებლო კონცეფციებთან. განათლებაში არსებული საერთაშორისო ტენდენცია ფოკუსირებულია სტუდენტებთან მუშაობის ახალი ფორმებისა და მეთოდების ინტენსიურ მიებაზე. თვისებრივად ახალი განათლების სისტემის ძირითად ამოცანას წარმოადგენს საგნით სტუდენტის სტაბილური დაინტერესება, პირველივე კურსიდან სასწავლო პროცესის დაახლოება ყოველდღიურ პროფესიულ პრაქტიკასთან. ამ მიდგომას შედეგზე დაფუძნებულს უწოდებენ. მეთოდი შედარებულია კლაუს ფოპელის, კარლ როჯერსის, დევიდ კოლბის, პაოლო ფრეირეს, სერგეი რუბინშტეინის, პედაგოგიურ თეორიებთან. პროფესიული პროფილით გამოყენებულია მიხეილ თუმანიშვილის, მაიკლ რაბიგერის, ჯერალდ მილერსონის, ჯიმ ოუენსის, პიტერ უორდის, ალან ბერმინგემის, კრის უერის, თედ უაიტის, მიჩ იაკობსონის, ბრიუს ბლოკის, ჯეფრი შოუს, დევიდ ირვინგის რეჟისურისა და ვიზუალური თხრობის სახელმძღვანელო ლიტერატურა;
- ▶ ლექციის საცდელმა გადაღებამ აჩვენა, რომ მეთოდით გათვალისწინებული პროფესიული ქცევებით სწავლების პირობებში, სტუდენტი უფრო რაციონალურად დაგეგმავდა გადაღებას, წინასწარ გაიაზრებდა მოსალოდნელ შედეგს, გაშიფრული და მარკირებული მასალით შეუდგებოდა მონტაჟს, მოიძიებდა დამატებით ვიზუალურ მასალას, ხმის პარტიტურით გააფორმებდა გამოსახულებას, კორექტირებას გაუკეთებდა თხრობით ტექსტს, გადაანაწილებდა საწარმოო დატვირთვას ჯგუფის წევრებზე, მოსინჯავდა ფორმის განსხვავებულ, ეფექტურ გადაწყვეტას.

¹Рабигер М., *Режиссура документального кино*, Focal Press, 2006 გვ.460.

- ▶ ფოკუსჯგუფთან ტელერეჟისურის სწავლების კონცეფციის განხილვის დროს სტუდენტებმა დადებითად შეაფასეს:
  - ტელეწარმოებით იმიტირებული სასწავლო პროცესი, სადაც თავიდანვე რეჟისორული გამოწვევებია და ტელეწარმოების ციკლური სპეციფიკით მათთვის პროფესიული გარემო იქმნება;
  - პრაქტიკულად თეორიული მასალის ათვისებით სტუდენტები მასალაზე მუშაობას ისწავლიან, უნარ-ჩვევებს განვიითარებენ, ლექციის თემა უკეთ დაამახსოვრდებათ;
  - ლექციის მყარი სტრუქტურით, კონკრეტული საწარმოო ამოცანით უკეთ გაიგებენ სწავლის კონკრეტულ ეტაპზე რა უნდა შეძლონ და რას ელიან მათგან;
  - განსაზღვრული კრიტერიუმებით ერთმანეთის შეფასების დროს ცოდნას მიიღებს გადაღების პროცესში ჩართული სტუდენტიც და ჯგუფიც, რომელიც ნამუშევარს კრიტიკულად განიხილავს, რადგან თითოეული მათგანი იქმნის მონახაზს, თუ როგორ უნდა მოიქცეს, როცა თვითონ კამერასთან დადგება;
  - ჯგუფის პრაქტიკული შემეცნების მართვა ლექტორსა და სტუდენტს შორის კოლეგიალურ ურთიერთობებზე აიგება;
  - ინტენსიური პრაქტიკული სწავლებით პროფესიულ გარემოში ადაპტირება ბევრად უფრო მარტივი იქნება.

სწავლების კონცეფცია „სპეციფიკური უნარ-ჩვევების დახვეწა პრაქტიკული ტელერეჟისურის სწავლების პროცესში“ წარდგენილი იყო საქართველოს შოთა რუსთაველის თეატრისა და კინოს სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო კონფერენციაზე 2012 წელს. იგივე სათაურით სტატია გამოქვეყნდა სამეცნიერო კრებულში „სახელოვნებო მეცნიერებათა ძიებანი“ 4(53), 2012წ. გამომცემლობა „კენტავრი“. 2013 წელს ამავე კრებულში დაიბეჭდა 2 მომდევნო პუბლიკაცია: „რეპლიკა „საზოგადოებრივ მაუწყებელს“ მაყურებელთა დარბაზიდან“ (სახელოვნებო მეცნიერებათა ძიებანი 1(54) გამომცემლობა „კენტავრი“) და „სად გაქრა მაყურებელი?“ (სახელოვნებო მეცნიერებათა ძიებანი“ 2(55) გამომცემლობა „კენტავრი“).

ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა დაკავშირებულია მეთოდით სწავლების მოსალოდნელ შედეგებთან.

სტუდენტისათვის:

- სპეციფიკური სატელევიზიო წარმოების გაცნობიერება, პროფესიული დისციპლინისა და კვალიფიციური თვითგანვითარების ჩვევების გამომუშავება;
- სამუშაო ადგილისათვის საჭირო უნარებისა და კომპეტენციების განვითარება, მეტი ინფორმაცია პროფესიული არჩევანისა და კარიერული გზის შესახებ;
- გაზრდილი თავდაჯერებულობა და მოტივაცია;
- სარედაქციო ჯგუფში მუშაობის ეთიკის ჩამოყალიბება, წარმოების პროცესში მონაწილე შემოქმედებითი პერსონალის სამუშაო პროცესის გაგება, კომპეტენციის ჩარჩოს, ხარისხის კრიტერიუმების ცოდნა;
- სასწავლო მასალის ეფექტური ათვისება, პრაქტიკულად გაცნობიერებული მულტიპროფილური კომპეტენტურობის ფორმირება;
- გამოცდილებაზე დაფუძნებული სასწავლო პროცესი, რომელიც უშუალო პროფესიულ საჭიროებებს აკმაყოფილებს, სტუდენტის ინიციატივით წარიმართება, მონაწილეობითი ხასიათისა და მასში უკუკავშირის მექანიზმებია გამოყენებული.

საგანმანათლებლო დაწესებულებისთვის:

- პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამის მიმზიდველობა;
- გაუმჯობესებული საგანმანათლებლო პროგრამით სწავლის შედეგის გაზრდა;

- აუდიტორიიდან გაუსვლელად პრაქტიკული სწავლების ფინანსური დანაზოგი;
- პროფესიული განათლების შრომის ბაზართან შესაბამისობა;
- დადებითი გავლენა აკადემიური პერსონალის კომპეტენციებსა და განვითარებაზე.

კვლევაში ავტორისეულია ტელეწარმოების იმიტირებით სწავლის პროცესის მართვის იდეა, რომელიც განათლებაში არსებული საერთაშორისო ტენდენციების გათვალისწინებით, სტუდენტის სპეციალური, დამოუკიდებელი საქმიანობის გამოცდილებას, უნარ-ჩვევებში გადასულ ცოდნას, თეორიული მასალის პრაქტიკული შემეცნების პროცესში ხედავს;

ავტორის მიერ შერჩეულია უილიამ დემინგის ხარისხის უზრუნველყოფის (PDCA) ციკლური სქემა, რომელზეც განსახილველად წარმოდგენილი ტელერეჟისორის პრაქტიკული უნარ-ჩვევების დახვეწის მოდელია აგებული. დახელოვნების პროცესი თანმიმდევრული სირთულის ხუთ საფეხურად არის დაშლილი. თითოეული საფეხურისთვის განსაზღვრულია ამოცანის ჩარჩო-პირობა, შეფასების კრიტერიუმები, საწარმოო რეკომენდაციები.

ნაშრომში ავტორის მიერ შესწავლილი და აღწერილია საბაზისო საფეხურზე პროფესიის სწავლების ახალი კონცეფცია, შემოქმედებით აუდიტორიაში მიმდინარე ლექციის პოტენციური სტუდენტური გარემოს მწყობრი სტრუქტურის ორგანიზებით.

ნაშრომის მოცულობა და სტრუქტურა

სადისერტაციო ნაშრომის კვლევითი კომპონენტი 108 გვერდია. შედგება შესავალისა და 5 თავისგან. შესავალი (10 გვერდი), I თავი - „ცოდნის გავრცელება, თანამედროვე ტელევიზიის აქტუალური საკომუნიკაციო სტრატეგია“ (12 გვერდი), II თავი - „პროფესიული ტენდენციები ტელეწარმოებაში“ (6 გვერდი), III თავი - „თანამედროვე პედაგოგიური მიდგომების მიმოხილვა მეთოდის კონტექსტში“ (23 გვერდი), IV თავი - „მეთოდის აღწერა“ (27 გვერდი), V თავი - „მეთოდის საცდელი გადაღება, განხილვა ფოკუსჯგუფთან“ (15 გვერდი). თემას ასრულებს შემაჯამებელი დასკვნა (5 გვერდი), გამოყენებული ლიტერატურისა(36) და ვიდეომასალის(38) ნუსხა.

შემოქმედებითი პროექტი თანდართულია მყარი დისკით. დისკზე ჩაწერილია:

1. მეთოდის განხილვა ფოკუსჯგუფთან; -----	18.50 წთ
ოპერატორი - ნ. გაგლოშვილი, ტელერეჟისორი, IV კურსი.	
2. ლექციის საცდელი ვარიანტი(1);-----	04.00 წთ
3. ლექციის სრული ვარიანტი(2);-----	32.23 წთ
ოპერატორი და რეჟისორი - ნ. გაგლოშვილი, ტელერეჟისორი, IV კურსი.	
4. სადოქტორო თემის საპრეზენტაციო ვიდეო(შემოქმედებითი პროექტი);-----	24.46 წთ
რეჟისორი და ტექსტის ავტორი - მზია ზაუტაშვილი	

სადისერტაციო ნაშრომის შინაარსი

შესავალი ეთმობა სატელევიზიო სპეციალობების მიმართულებით საგანმანათლებლო დაწესებულებებისა და პროგრამების მრავალფეროვნებას; რეჟისორული კარიერის ალტერნატიულ გზებს; პროფესიული განათლების თანამედროვე მიდგომას, რომელიც სპეციალისტის კვალიფიციური მომზადებისთვის პრაქტიკისა და თეორიის ინტეგრირებაზე მიუთითებს; ყურადღება გამახვილებულია ტელერეჟისორის სპეციფიკურ პროფესიაზე; კინოწარმოებასა და ოპერატიულ ტელევიზიას შორის ფუნდამენტურ სხვაობაზე, რომელიც ნაკლებად არის გათვალისწინებული ტელერეჟისორის სასწავლო პროგრამებში და შედეგად გვამღევეს ახალგაზრდა სპეციალისტს, რომელსაც უჭირს კოორდინაცია პროფესიულ გარემოში.

იქ, სადაც ყოველდღიურად მოეთხოვება გამოავლინოს შესაბამისი პროფესიული კომპეტენცია. გამოკვეთილია კვლევის მიზანი, რომელიც სპეციალობის აკადემიურ და პრაქტიკულ კომპონენტებს შორის წინააღმდეგობის დაძლევის ისახავს მიზნად და პრობლემის კონცეფციურ სიახლედ პრაქტიკული რეჟისურის სწავლების პროცესში უნარ-ჩვევების დახვეწის მეთოდს გვთავაზობს. მეთოდი სასწავლო პროცესის სატელევიზიო წარმოების იმიტირებით ქმნის პროფესიულ გარემოს, სადაც სტუდენტის შრომის საგანი ოპერატიული ტელესპეციფიკით დამზადებული სალექციო თემის შემეცნებითი ტელეპუბლიკაციაა.

I თავი, „ცოდნის გავრცელება, თანამედროვე ტელევიზიის აქტუალური საკომუნიკაციო სტრატეგია“; მიმოიხილავს თანამედროვე ტელევიზიის საკომუნიკაციო სტრატეგიებს. დარგის პრაქტიკოსების მოსაზრებებზე დაყრდნობით, გადაცემებს შორის განთავსებული საინფორმაციო პროგრამების მიწოდება კონკურენციას ველარ უწევს ინტერნეტს, რადიოს, CNN-ისა და BBC-ის საინფორმაციო არხებს. თანხების არარსებობის გამო ქსელებმა დახურეს ნაციონალური და საერთაშორისო წარმომადგენლობები. მცირდება კორესპოდენტებისა და საინფორმაციო სამსახურის შტატებიც.

ტელევიზიის ფენომენი აქტუალურად გაიაზრება, როგორც სოციალური ინსტიტუტი და საზოგადოების კულტურულ საგანმანათლებლო საშუალება, ტრადიციული მედიის ეპოქა, რომელიც მასობრივი საინფორმაციო საშუალებებით უნივერსალურ აუდიტორიას მიმართავდა, დასრულდა. პოსტინდუსტრიულ საზოგადოებაში, მცირე ჯგუფების, სხვადასხვა ინტერესისა და საჭიროების შესაბამისი, სპეციალიზებულ შინაარსზე ორიენტირებული მედიის დრო დგება. მედიის, რომლის კომუნიკაციური ამოცანაა სეგმენტური მაცურებლის დაინტერესება, ახალი ცოდნის მიწოდება კომპეტენტური ავტორების მომზადებული შემეცნებითი პუბლიკაციებით.

II თავი, „პროფესიული ტენდენციები ტელეწარმოებაში“; ტელეწარმოებაში პროფესიული ტენდენციებს ეთმობა, რაც ახალი შემოქმედებითი შესაძლებლობების ათვისებით ხასიათდება. ერთი მხრივ, ხდება პროფესიების შეთავსება, შესაბამისად, ჩნდება ახალი სპეციალობები და ძველი პერმანენტულად ქრება. სატელევიზიო კადრები სერიოზული პრობლემის წინაშე დგანან, როცა ერთი საკმარისი აღარ არის და საჭიროა ტელეწარმოებასთან დაკავშირებული რამდენიმე სპეციალობის ცოდნა. მიზეზი - ტექნოლოგიური პროგრესი, წარმოების გამარტივება და შესაბამისად, შტატების შემცირებაა. ტრადიციული ეკრანული ხელოვნების პარალელურად ვითარდება მულტიმედიური აუდიოვიზუალური რეჟისურა, როგორც დინამიკური მხატვრული გარემო, ახალი ინტერაქტიული შემოქმედების ასპარეზი. დეცენტრალიზებულ ციფრულ წარმოებაში მატულობს რეჟისორების გარშემო თავმოყრილი დამოუკიდებელი შემოქმედებითი ჯგუფები. რომლებიც საავტორო ვიდეობს ავრცელებენ.

კოლოსალური შესაძლებლობების ინტერნეტი ჯერ ისევ ფორმირების პროცესშია, თუმცა ნოვატორული რეჟისორული პროექტების ასპარეზი უკვე ღიაა. ცვლილებები აშკარაა, რასაც პირდაპირი გავლენა აქვს მოქმედ სპეციალისტებსა და ამჟამინდელ სტუდენტზე, მათი სწავლების სტილზე, პროფესიული დახელოვნების სტრატეგიებზე.

III თავი ტელერეჟისურის სწავლების კონცეფციას განიხილავს „თანამედროვე პედაგოგიური მიდგომების კონტექსტში“. მეთოდის თეორიული ანალიზი მოიცავს პედაგოგიურ, ფილოსოფიურ, ფსიქოლოგიურ, სახელოვნებო ლიტერატურას; სატელევიზიო და საზოგადოდ, ვიზუალური თხრობის თანამედროვე სახელმძღვანელოებსა და სწავლების მეთოდებს. თემის ილუსტრირება ეყრდნობა განათლების ხარისხის უზრუნველყოფის სახელმძღვანელო ლიტერატურას. განათლებაში არსებული საერთაშორისო ტენდენცია გვიჩვენებს, რომ მთავარია რისი გაკეთება შეეძლება სტუდენტს მოდულის ან პროგრამის დასრულების შემდეგ. შესაბამისად, ტელერეჟისორმა სწავლის დასრულების შემდეგ უნდა შეძლოს სტანდარტული თანამდებობრივი მოვალეობების შესრულება, რომელიც ტელეწარმოებაში მას ავალებს: პროგრამული ბადის შეუფერხებლად, მხატვრულად და ტექნიკურად თემატური გადაცემების

მომზადებას, პროგრამების წარმოების უზრუნველყოფას; სცენარზე მუშაობისას საავტორო ჯგუფთან თანამშრომლობას; ავტორის იდეის ადექვატური ინტერპრეტაციის სარეჟისორო სცენარით წარმოების პროცესის, შემოქმედებითი ჯგუფისა და ტექნიკური პროცესების მართვას.

სწავლის სათანადო შედეგის, დასაქმების ადგილის შესაბამისი კომპეტენციების მისაღებად, მესამე თავი განმარტავს უილიამ დემინგის განვითარების (PDCA) ციკლურ მოდელზე აგებული მეთოდის სტრუქტურას, რომელიც აჩვენებს პროფესიის შესაფერისი ქცევით, შეცდომებითა და კორექტირებით, როგორ გადავა სტუდენტი გამოცდილების ერთი მოდალობიდან მეორეში. დემინგის სრული პროცესის შემადგენელ მარტივ კომპონენტებად დაშლის გათვალისწინებით, პროფესიული ამოცანა დანაწილებულია გამარტივებულ, ხუთ საფეხურად:

1. ხმისა და გამოსახულების შეთანხმება;
2. დამონტაჟებული ვიდეოს ტიტრებითა და ვიზუალური ეფექტებით გაფორმება;
3. ტიტრებითა და ვიდეოეფექტებით დამონტაჟებული ვიდეოს მუსიკალური გაფორმება;
4. ჯგუფური წარმოების მართვა;
5. თეორიული თემის, როგორც ინფორმაციული ტექსტის, სახვითი გადაწყვეტა, ფოკუს აუდიტორიის და გავრცელების არხის გათვალისწინებით.

Plan – დაგეგმვის ეტაპზე ხუთივე საფეხურისთვის შედგენილია პროფესიული ამოცანის ჩარჩო-პირობა, საწარმოო რეკომენდაციები, შეფასების კრიტერიუმები, რომელიც უნდა დაიცვას სტუდენტმა ლექციის გადაღებისა და მონტაჟის პროცესში. სტუდენტი ჩარჩო-პირობის შესაბამისად გეგმავს წარმოების პროცესს, ადგენს საწარმოო გრაფიკს.

Do - პროექტის წარმოების პროცესი გულისხმობს სრული სატელევიზიო ციკლის გავლას. მუშაობს წინასწარი სცენარის გარეშე, ვერ გადის კინოთეორიით აღწერილ მოსამზადებელ პერიოდს, იღებს არსებულ პირობებში, არსებულ გარემოში. ამონტაჟებს არა წინასწარ გააზრებული სამონტაჟო ფურცლის მიხედვით, არამედ აღებული მასლიდან გამომდინარე. მუშაობს ციკლურად; გადაღების დრო, მონტაჟი, წარდგენის ვადა, რეგლამენტირებულია.

Check - დასრულებული შემეცნებითი ვიდეორგოლი ჯგუფისა და ლექტორის მიერ ფასდება წინასწარ შემუშავებული კრიტერიუმებით, რომლებშიც მატულობს პუნქტები შესწავლილი მასალიდან, ვიზუალური თხრობის საფეხურების მიხედვით. შედეგი მისაღებია, თუკი ცოდნა გამყარებულია პრაქტიკული უნარით. სხვა შემთხვევაში, სტუდენტი რჩება იგივე საფეხურზე და აკეთებს, ვიდრე არ დაძლევს კრიტერიუმებით განსაზღვრულ ყველა ჩამოთვლილ კომპონენტს.

Act - პრაქტიკით გამყარებული ცოდნა, როგორც სტუდენტის პროფესიული ქცევის ორგანული ნაწილი.

მეთოდში ხაზგასმით ორგანიზებული სატელევიზიო თამაში განიხილება, როგორც პროფესიული მიმართულების პედაგოგიური გარემო, რომელსაც მოძრაობაში მოჰყავს, როგორც თეორიის სწავლის ეფექტური მექანიზმები, ასევე დამოუკიდებელი, პროფესიული ქცევები, რისი გამოვლენა სტუდენტს პიროვნული ფუნქციის დონეზე მოეთხოვება. აქტუალიზებულია შემეცნებითი თემის ვიზუალური გადმოცემის ტექნიკა, სასწავლო მოქმედებები აგებულია პროფესიული ინსტრუმენტებით ცნებითი განზოგადების ვიზუალურ სურათზე.

მეთოდი შედარებულია კლაუს ფოპელის დინამიკური სწავლების კონცეფციასთან, რომელსაც ავტორი 3 ნაბიჯით აღწერს. 1. „რელაქსაციური ყურადღება“, რომელიც, ფოპელის მიხედვით

პირველ რიგში უნდა მივიღოთ ლექციის მიმდინარეობისას, მეთოდში ნავარაუდევია ტელესპეციფიკით იმიტირებულ სასწავლო პროცესში, როცა სტუდენტი არა პასიური მსმენელი არამედ რეჟისორ-ოპერატორია. ჯგუფის წევრები, ასევე, როგორც ლექტორი, გადაღების ობიექტები. **2.** სწავლა კეთების პროცესში, „**კომპლექსური გამოცდილება**“, პროფესიული გამოწვევაა. თემის ეკრანული ფორმით გააზრება, საილუსტრაციო მასალის შერჩევა, მონტაჟი, გახმოვანება, განსაზღვრულ დროში სატელევიზიო ვერსიის დამზადება. შემეცნებით ინფორმაციას სტუდენტი იგებს, ითვისებს, აანალიზებს, პრაქტიკულად იყენებს ვიდეო ინტერპრეტაციაში. **3.** „**აქტიური შეფასება**“ დასრულებული ნამუშევრი ლექტორისა და ჯგუფის მიერ ფასდება წინასწარ შემუშავებული კრიტერიუმებით. ჩნდება აქტიური შეფასების პროფესიული კითხვებიც: რა გავიგე? რა ფორმით გავაკეთე? როგორ ჯობდა, რომ გამეკეთებია? რა უნდა შევცვალო?

კარლ როჯერსის¹ თეორიით, განათლება ეფუძნება არა ცოდნას, არამედ მისი მოპოვების უნარს. კი არ ასწავლო, არამედ ხელი შეუწყო სწავლას – ეს არის პედაგოგის მთავარი ფუნქცია. როჯერსის მიხედვით, სწავლება ნაყოფიერია თუ:

- „სტუდენტი სრულად არის ჩართული სწავლა-სწავლების პროცესში;
- ახორციელებს პრაქტიკულ, კვლევით აქტივობებს, რომელთა საშუალებითაც სწავლა უფრო მეტად მორგებული ხდება ინდივიდის საჭიროებებზე;
- მუდმივად აფასებს საკუთარ თავს, რაც მისი პროგრესისა და წარმატების შეფასების ძირითადი მეთოდია;
- საგნის შინაარსი და პიროვნების ინტერესი ერთმანეთს ემთხვევა“.²

ტელერეჟისორის ფუნქციით სწავლის პროცესში ჩართული სტუდენტი, მისი პროფესიის შესაფერისი პრაქტიკული აქტივობით, იკვლევს და იყენებს მიღებულ ცოდნას. თვალსაჩინო შედეგი შეფასების საშუალებას იძლევა. მრავალჯერადი კეთებით შედეგი უკეთესისკენ იცვლება. წარმოების სქემით საგნის შინაარსის ათვისება სტუდენტს აჩვენებს, რამდენად ემთხვევა მისი ინტერესი რეჟისორულ საქმიანობას.

დევიდ კოლბი მიიჩნევს, რომ „სწავლა იწყება პრაქტიკული გამოცდილებით, ამას მოჰყვება ფიქრის შედეგად გაკეთებული დასკვნები, რომელთაც მივყავართ ცოდნის ახალი მოდელის თეორიის შექმნამდე და ბოლოს ახალი ცოდნის პრაქტიკულ გამოყენებამდე.“

პირველი საფეხური – ეს არის უშუალო, კონკრეტული გამოცდილება;

მეორე საფეხური – რეფლექსიური დაკვირვება, როცა შემსწავლელი იაზრებს იმას, თუ რა გაიგო;

მესამე საფეხური – თეორიული განზოგადება, როცა შემსწავლელი აკავშირებს ერთმანეთთან ახალ და ძველ ცოდნას;

მეოთხე საფეხური – ახალი ცოდნის პრაქტიკაში გამოყენება.

კოლბის სწავლის 4-საფეხურიან ციკლში დაკვირვებისა და ფიქრის საფუძველი უშუალო, კონკრეტული გამოცდილებაა. დაკვირვება და ფიქრი ასიმილირდება და გარდაიქმნება „აბსტრაქტულ კონცეფციებად“, რომლებიც მოქმედებას ახალ აზრს ანიჭებენ და რომლებიც შეიძლება პრაქტიკულად გამოვიყენოთ, ეს კი ქმნის ახალ გამოცდილებას“.³

ლეგენდარული მედიამხატვარი, ჯეფრი შოუ, იგივე აზრს ავითარებს და ამბობს, რომ „დღეს სწავლება აღარ არის დადგენილი ცოდნის გადაცემა - დღეს სტუდენტი სწავლობს, თვითონ

¹კარლ როჯერსი - ამერიკელი ფსიქოლოგი. ჰუმანისტური ფსიქოლოგიის ერთ-ერთი ლიდერი და დამაარსებელი, აბრაამ მასლოუსთან ერთად.

²Роджерс К., *Гуманистическая психология, Теория и практика*, МОДЭК, 2013 გვ.12.

³კოლბი დ., *პედაგოგიური გზამკვლევი, პროფესიული განათლების მასწავლებლებისათვის*, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრი, თბილისი, 2016 გვ.26.

როგორ მოიპოვოს ცოდნა. პროცესს ახლავს თეორიისა და პრაქტიკის ძალიან ელეგანტური შერწყმა. განსაკუთრებით მედიახელოვნებაში, ისე როგორც არსად, სწორედ პრაქტიკა აძლევს სტუდენტს თეორიულ ინფორმაციას“.¹

ტელერეჟისურის სწავლების პროცესში პრაქტიკული უნარ-ჩვევების დახვეწის კონცეფცია კონკრეტულ გამოცდილებას აკავშირებს უშუალოდ თეორიულ კომპონენტთან. სტუდენტის რეფლექსიური დაკვირვების საგანია, როგორც პროფესიული უნარების გამოვლენა, ასევე ახალი თემის გააზრება, პრაქტიკულად გამოყენება. სტუდენტი სწავლობს ცვალებად გარემოებებში, მრავალჯერადი გამეორების პროცესში. ჯერ ლექციაზე - თემის მოსმენა, გადაღება; შემდეგ დამოუკიდებელი გააზრება, გადაღებული ვიდეოს გაშიფვრა, საილუსტრაციო მასალის შერჩევა, მონტაჟი, გახმოვანება, პრეზენტაცია, შეფასება. პროექტზე მუშაობის პროცესი მას ეხმარება ღრმად გაიაზროს, უკეთ აითვისოს სასწავლო ინფორმაცია. ზრდის ჩართულობას, ზრდის სწავლის ხარისხს, ზრდის პროფესიულ მოტივაციას.

IV თავი, „მეთოდის აღწერა“, პრაქტიკული ტელერეჟისურის სწავლების პროცესში სპეციფიკური უნარ-ჩვევების დახვეწის მეთოდს ეთმობა. ტელესპეციფიკით მოდელირებული „სწავლა კეთების პროცესში“ სტრატეგიად ირჩევს განუმეორებელი კადრის, მოვლენის ფიქსირების პროფესიულ ტექნიკას. რეალურ დროში განვითარებული მოქმედება, რომელიც ერთი დუბლით უნდა დაფიქსირდეს, არის ლექცია, კინო-ტელეწარმოების თეორიული კურსი, რომელიც ჯგუფს საკურსო და სადიპლომო პროექტების გააზრებული გადაღებისა და წარმოების შესწავლისთვის ეკითხებათ.

სტუდენტი თეორიული ლექციის აქტიური ინტერპრეტატორია. თვითონ იღებს, თვითონ არჩევს თემის საილუსტრაციო მასალას, ხმისა და მუსიკალურ პარტიტურას, თვითონ ამონტაჟებს და შეფასებისთვის წარუდგენს ჯგუფს და ჯგუფის ხელმძღვანელს მოსმენილი თემის დასრულებულ, სატელევიზიო ვერსიას. სარეჟისორო ამოცანების შემოქმედებით მოდელში, სპეციალობის ელემენტარული უნარებიდან, ის თანდათან გადადის ტექნიკურად რთული პროექტების განხორციელებაზე.

პედაგოგი, ლექტორი, ამ შემთხვევაში, ჯგუფის დამოუკიდებელი შემეცნებითი პროცესის ორგანიზატორია. ის წარმართავს პროფესიული ცოდნის, უნარის, სტუდენტის ინდივიდუალური ზრდის პროცესს. შესავალ კურსში პროფესიული ინსტრუმენტებისა და სამონტაჟო პროგრამის ოპერატიულ ფუნქციებზე, იდეის, ამბის, რეალურ დროში განვითარებული მოქმედების ლაკონურად გადმოცემის ხერხებზე იქნება საუბარი. მოსამზადებელ პერიოდში ასევე დგება აუდიტურიაში მიმდინარე თეორიული ლექციების გადაღებების განრიგი. სპეციალობის ყველა ლექციაზე, მორიგეობით, ჯგუფიდან ერთი წევრი რეჟისორ-ოპერატორია.

ლექცია სამ კომპონენტად არის დაყოფილი: 1. „იდეების ბანკი“, 2. ახალი თემა თეორიული მასალიდან, 3. ნაშრომის პრეზენტაცია.

1. „იდეების ბანკი“

ყველა ლექციაზე თითოეული სტუდენტი მოდის დღიურის ფორმით, რაიმე ამბის ჩანაწერით. ეს იქნება საინტერესო ეპიზოდი; მნიშვნელოვანი, ემოციური ფრაგმენტი წარსულიდან; სტუდენტური ცხოვრებიდან; აქტიური, პროვოკაციული ხასიათის პერსონაჟთან დაკავშირებული ისტორია - ლიტერატურიდან, ფილმიდან, ახლო გარემოცვიდან; სიზმარის ინტერპრეტაცია სიურელისტურ, სიმბოლურ მანერაში; ინფორმაცია, სტატია, სოციალური

¹ Шоу Дж.,Круглый стол с Джеффри Шоу, 2012 <https://www.youtube.com/watch?v=IVIr9pq6Kf4>

ქსელის პუბლიკაცია; იდეა, მნიშვნელოვანი თემა, რომელმაც მასზე შთაბეჭდილება მოახდინა. ეს არის საკუთარი თავის კვლევა, პირადი ინტერესების ძიება.

ტელევიზიებში მრავალპროფილიანი სპეციალისტის მოთხოვნის გათვალისწინებით, სტუდენტმა ეს ტექსტი კამერასთან უნდა მოყვეს, ან წაიკითხოს. ეს რთული პროფესიული ტექნიკაა და ინტენსიური პრაქტიკით იხვეწება. ხშირად, გამოცდილ ტელეწამყვანებსაც უჭირთ ობიექტივს მიმართონ ისე, თითქოს მაყურებელს ესაუბრებიან. წარმოიდგინეთ შავი ჭიქა სახის სიმაღლეზე, რომელშიც თან უნდა ილაპარაკო, თან ისე უნდა იყურო, თითქოს მსმენელს ხედავ.

ლექციის პირველი კომპონენტი რამდენიმე პროფესიულ ამოცანას ითვალისწინებს: პირველ რიგში, საკუთარი თავისა და გარემოს კვლევით ხდება სტუდენტის მხატვრული აზროვნების სტიმულირება, აქტიურდება ინერტული თვალი, თვითშეფასების სამყარო, იკვეთება შემოქმედებითი მისწრაფებები. ტექსტზე მუშაობით ხვეწს წერის მანერას. ეჩვევა კამერასთან ურთიერთობას. ირგებს ტელემთხრობელის ამპლუას. გადაღების დროს ირჩევს კადრის ფორმატს, კომპოზიციას, კამერის მოძრაობას. გადაღების შემდეგ კრიტიკულად აფასებს მასალას, ცვლის მიდგომებს, ეძებს ამბის შესაფერის ეფექტურ გამომსახველობით ფორმებს. სწავლობს შემჩნეული თემიდან იდეის განსაზღვრას, ჩამოყალიბებას, შენახვას.

2. ახალი თემა თეორიული მასალიდან

ლექტორი სასწავლო ინფორმაციას წარადგენს თეორიული სტრუქტურის, სქემის სახით, სირთულის ლოგიკური თანმიმდევრობით. ერთ-ერთი სტუდენტისთვის მოსმენილი ლექცია გადაღებული მასალაცაა. მისი ამოცანაა – თემის ეკრანული ფორმით გააზრება, საილუსტრაციო მასალის შერჩევა, მონტაჟი, გახმოვანება, განსაზღვრულ ვადაში სატელევიზიო ვერსიის დამზადება. იგი სრულად არის პასუხისმგებელი მოვლენის გაშუქებაზე, შემოქმედებით გარემოსა და პირად ქცევაზე.

თეორიული თემის რეპრეზენტაციისთვის მაღალის სირთულის პროფესიული ამოცანა ხუთ საფეხურადაა განაწილებული:

პირველ საფეხურზე, გადაღებული მასალის სტენოგრაფიული გაშიფრვა, თხრობითი სტრუქტურის აწყობა, სამონტაჟო ფურცლის დამზადება, სამუშაო ჰიპოთეზის ჩამოყალიბება. ლექტორთან კონსულტაციის შემდეგ მონტაჟი, ვიდეო ხმისა და გამოსახულების შეთანხმება. ყველა მომდევნო საფეხურზე სტუდენტი გადადის მხოლოდ მოცემული საფეხურის პროფესიული ამოცანის დამლევის შემდეგ. ინდივიდუალური მონაცემების, ცოდნისა თუ გამოცდილების მიხედვით, ზოგს შეიძლება რამდენიმე ცდა დასჭირდეს, ზოგისთვის შეიძლება ერთიც საკმარისი იყოს.

მეორე საფეხური პირველ პროფესიულ ამოცანას ამატებს დამონტაჟებული ვიდეოს ტიტრებითა და ვიზუალური ეფექტებით გაფორმებას.

მესამე საფეხურზე სტუდენტმა ხმები და მუსიკალური თემები ვიზუალური თხრობის დრამატურგიულ ელემენტად უნდა გამოიყენოს.

მეოთხე საფეხურზე პროექტის წარმოების პროცესში ჯგუფი უნდა ჩართოს, საქმე გადაანაწილოს, პროფესიული ქცევის სტანდარტით წარმოების პროცესი მართოს.

მეხუთე საფეხური ახალ თემას თეორიული მასალიდან იღებს, როგორც ვიდეოს მხოლოდ ინფორმაციულ საფუძველს. მოწოდების ფორმა რეჟისორის ვიზუალურ გადაწყვეტაზე დამოკიდებული. ლექტორის მითითებით, სტუდენტმა უნდა მოსინჯოს სხვადასხვა ფოკუს აუდიტორიისთვის(საბავშვო, მოზარდი, პროფესიული...) ინფორმაციის ვიზუალიზაცია.

თხრობის მანერით გასათვალისწინებელია პუბლიკაციის გავრცელების არხიც. როგორც გრძელვადიანი პირობითი ზეამოცანა - ჯგუფი, მოდულის ხელმძღვანელის პროფესიული მითითებებით, ქმნის საგანმანათლებლო ფილმს რეჟისურის თეორიაში, თან ინახავს საკუთარი ჯგუფის ისტორიას. თავისთავად დაარქივებული მასალა დოკუმენტია მეთოდის ლონგიტური კვლევისთვის.¹

თითოეული საფეხურისთვის გაწერილია ამოცანის ჩარჩო-პირობა, საწარმოო რეკომენდაციები. ვიზუალური თხრობის საბაზისო ელემენტებით შერჩეული კრიტერიუმები, რომლებიც თან ახლავს ტელეეტიუდებს, არა მხოლოდ დასრულებული სახით ნამუშევრის შეფასებისთვის გამოდგება, არამედ სტუდენტისთვის აღწერს რეჟისურის, მონტაჟის, ხმის ბილიკის რა ეფექტს ელოდება მისგან მაყურებელი. ²

ქვევით წარმოდგენილია ნაშრომში მოცემული პრაქტიკული დავალებების სტრუქტურა და შინაარსი, პირველი საფეხურის პროფესიული ამოცანის მაგალითზე.

პირველი საფეხურის პროფესიული ამოცანა:

ლექციის გადაღება, გადაღებული მასალის სტენოგრაფიული გაშიფვრა, თაიმკოდებით მარკირება, თხრობითი სტრუქტურის განსაზღვრა, სამონტაჟო ფურცელის მომზადება; ვიდეომონტაჟზე ხმისა და გამოსახულების შეთანხმება.

ამოცანის ჩარჩო, პირობა:

- ლექტორის მიერ ახალი თემის წარდგენას სტუდენტი იღებს ერთი, შტატივზე დადგმული კამერით, ბუნებრივი განათებითა და აუდიტორიის დამახასიათებელი ხმების თანხლებით (თემის წარდგენა არაუმეტეს ერთი საათისა);
- იყენებს ერთ მიკროფონს ლექტორის ხმის ჩასაწერად;
- გადაღება მიმდინარეობს უწყვეტად, ლექციის პროცესში ჩაურევლობის პირობით;
- აფიქსირებს მოულოდნელ, სპონტანურ ეპიზოდებს;
- სტენოგრაფიულად შიფრავს გადაღებული ვიდეოს ხმასა და გამოსახულებას;
- გაშიფრული ვიდეო თაიმკოდებით მარკირებულია;
- მონიშნულია ტექსტსა და გამოსახულებაში ზედმეტი, ამოსაღები მასალა;
- არჩევს თემის ვიდეო და ფოტო ილუსტრაციებს. პირველ ცდაზე დასაშვებია ლექტორის წარმოდგენილი სანიმუშო კადრების გამოყენება;
- აწყობს თხრობით სტრუქტურას, ავსებს სამონტაჟო ფურცელის გამოსახულებისა და თანმხლები ტექსტის სექტორს;

¹ლონგიტური კვლევა - (ინგლ. *Longitudinal study* - სიტყვისგან - longitude - ხანგრძლივი) სამეცნიერო მეთოდი, გამოყენებული, კერძოდ, სოციოლოგიასა და ფსიქოლოგიაში, რომელიც შეისწავლის ერთი და იგივე ჯგუფს, დროის იმ ხანგრძლივობით, რა დროშიც კვლევის ობიექტები მნიშვნელოვნად შეცვლიან რაიმე, მათთვის არსებით ნიშანს.

² შეფასების კრიტერიუმები, საწარმოო რეკომენდაციები შედგენილია სახელმძღვანელოების მიხედვით:

ჯ. ოუენი, ჯ. მილერსონი - „ტელეწარმოება“ 2012

ჯ. მილერსონი - „ტელეწარმოება“ 2004

პ. უორდი, ა. ბერმინგემი, კ. უერი - „პროფესიების შეთავსება ტელეწარმოებაში“ 2013

მ. იაკობსონი - „მულტიკამერული წარმოება: მომზადება, მონტაჟი, ტრანსლიაცია“ 2012

ბ. ბლოკი - „ვიზუალური თხრობა“ 2012

პიტერ ვ. რეა, დევიდ კ. ირვინგი - „მოკლემეტრაჟიანი ფილმების პროდიუსირება და რეჟისურა“ 2009

მ. რაბიგერი - „დოკუმენტური კინოს რეჟისურა“ 2006

წარმოადგენს ვიზუალური თხრობის გრამატიკის საბაზისო ნაკრებს. შერჩევის დროს გათვალისწინებულია ტელესპეციფიკა, დამწყები რეჟისორის პროფესიული სტატუსი.

- მონტაჟის დროს, რეალურ დროში მიმდინარე ლექციას კვეცს, ამზადებს კომპაქტურ ვერსიას;
- ხმა და გამოსახულება შეთანხმებულია, საილუსტრაციო ვიდეო ტექსტის შესაბამისად;
- ქრონომეტრაჟი არ აღემატება 45 წუთს.

საწარმოო რეკომენდაციები:

გადაღების წერტილი თანაბრად უნდა ითვალისწინებდეს როგორც ლექტორისა და საპრეზენტაციო მონიტორის მდებარეობას, ასევე მსმენელ აუდიტორიას. წინასწარ უნდა მოისიჯოს კამერის პოზიცია; აუცილებლობის შემთხვევაში, კადრი იოლად უნდა გადავიდეს ლექტორიდან თითოეული სტუდენტის ხედზე. კამერის ობიექტივი დაცული უნდა იყოს პირდაპირი სინათლის სხივისგან. პირველ ეტაპზე, გადაღებიდან ერთი კვირის თავზე, სააუდიტორიო, ჯგუფური განხილვისთვის წარმოდგენილი უნდა იყოს მასალის სტენოგრაფიული ტექსტი, თაიმკოდების მითითებით, შესაკვეცი ადგილების მონიშვნით. სტუდენტმა მაყურებლის თვალთ უნდა განსაზღვროს, სად დასჭირდება ინფორმაციას ვიზუალური დადასტურება, სად განმარტება და სად კონტექსტი. მომდევნო კვირაში ვიდეო მონტაჟდება ლექტორის შენიშვნების გათვალისწინებით. „კინემატოგრაფიული ხელოვნება მდორე, ბუნდოვანი, ცხოვრებისეული ფრაგმენტის ეკრანულ დროში გადატანაა, მოკლე, მნიშვნელობის მქონე ეპიზოდებით“.¹

შეფასების კრიტერიუმები

- მონტაჟური სტილი სალექციო განწყობის შესაბამისია;
- თხრობით ინფორმაციას ავსებს ვიზუალური ილუსტრაცია;
- ილუსტრაცია ტექსტის შესაბამისია.
- გამოსახულება ადგილზეა - ზედმეტად არც უსწრებს განმარტებას, არც ჩამორჩება;
- მასალის შეკვეცით თხრობის ნატურალური რიტმი არ ირღვევა;
- კადრი კარგად კონტროლდება, მოძრაობა გააზრებულია და ინფორმატიული;
- არასინქრონული მიმიკური კადრები ქვეტექსტის მატარებელია;
- კადრიდან კადრზე გადასვლა დელიკატურია, გადაბმები არ ჩეხავს მოქმედებას;
- სალექციო ტექსტიდან ამოჭრილია ყველა ზედმეტი ფრაზა;
- ტექსტი მორგებულია ეკრანული თხრობის სტილს;
- ხმის მონტაჟი ბგერასთან ინარჩუნებს სუნთქვას, როგორც მეტყველების ერთიან ელემენტს;
- მონტაჟურ ბმებზე აღმავალი და დაღმავალი ტონალობა ბუნებრივად ჟღერს;
- თემები არ მეორდება;
- დამონტაჟებული ლექცია დრამატურგიულად გამართულია და თითქოს მონტაჟის გარეშეც ლოგიკურად ვითარდება;
- ლექციის თემა გასაგებად მოყოლილია, მაყურებელში იწვევს ინტერესს.

3.ნაშრომის პრეზენტაცია

ლექციის მესამე კომპონენტი ეთმობა დამზადებული სატელევიზიო ვერსიის საპრეზენტაციო ჩვენებასა და განხილვას. დასრულებულ შემეცნებით ვიდეორგოლს ჯგუფი და ლექტორი აფასებენ წინასწარ შემუშავებული კრიტერიუმებით, რომლებშიც მატულობს პუნქტები შესწავლილი მასალიდან, ვიზუალური თხრობის საფეხურების მიხედვით. კრიტერიუმების ნუსხას ადგენს ლექტორი და ურიგებს ჯგუფს კოლეგის ინდივიდუალური შეფასებისთვის. ნაშრომი, რეჟისორული კუთხით შეფასების შემდეგ, გადაინაცვლებს მომიჯნავე სპეციალობების ლექციებზე, დარგობრივ ჭრილში განხილვისა და ანალიზისთვის. ოპერატორის ხელოვნება,

¹Рабигер М., *Режиссура документального кино*, Focal Press, 2006 გვ.20.

სატელევიზიო მონტაჟი, ტელეჟურნალისტიკა, მხატვრობა და მუსიკა ტელევიზიაში. ეს ის საგნებია, რომლებიც აუცილებელ ფორმატში ეკითხებათ ტელერეჟისორებს. სტუდენტისა და სხვადასხვა დარგის პროფესიონალი პედაგოგების თანამშრომლობა პროდუქტიული იქნება მკაფიო, დიაგნოსტიკურად ზუსტი შენიშვნებითა და ამოცანების მიწოდებით. სატელევიზიო წარმოების ციკლური გრაფიკის იმიტაციისთვის დასრულებული ვიდეორგოლი ნიშნავს მომდევნო გადაღების დღეს.

V თავი - „მეთოდის საცდელი გადაღება, განხილვა ფოკუსჯგუფთან“ - ფოკუსჯგუფთან მეთოდის განხილვის სტენოგრაფიული ტექსტია. ტელერეჟისურის სწავლების კონცეფცია მოისინჯა საქართველოს შოთა რუსთაველის თეატრისა და კინოს სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბაზაზე, ტელერეჟისურისა და კინომცოდნეობის სპეციალობების მეოთხეკურსელებთან.¹

სტუდენტებს თავიდან განემარტათ მეთოდის არსი, რომელიც ტელერეჟისურის სპეციფიკური პროფესიული უნარების დახვეწას თეორიული სწავლების პარალელურად ხედავს. შემეცნების პროცესი სწავლის დასაწყისშივე აგებულია ვიდეოწარმოების იმიტირებით, რომელიც ჯგუფის თითოეული წევრისგან მოითხოვს სალექციო თემის ეკრანულ გადაწყვეტას, ტექნიკური ამოცანების დამლევას, ცოდნის შესაბამისად, რეჟისორული ჩანაფიქრის გადაღებას, მონტაჟსა და პრეზენტაციას.

მეტი სიცხადისთვის, გადავიღეთ ერთი ლექცია, თემაზე - „სატელევიზიო სტანდარტი, ორი მეზობელი კადრის შეთანხმება“. სალექციო თემის გადაღება და მონტაჟი დაევალა ნიკოლოზ გაგლოშვილს, ტელერეჟისურის სპეციალობის მე-4 კურსის სტუდენტს.

გადაღება ნიკოლოზ გაგლოშვილმა 3 კამერით დაგეგმა. ერთი - საერთო ხედისთვის, ერთი - სტუდენტების გადასაღებად და ერთი - ლექტორის საშუალო ხედისთვის. კამერები შტატივებზე სტატიკურად განალაგა. ლექტორის ხმის ჩასაწერად გამოიყენა ერთი „ჯიბის“ მიკროფონი. თუმცა, დამონტაჟებულმა ვერსიამ აჩვენა, რომ საკმარისი იქნებოდა ერთი კამერისა და მიკროფონის გამოყენება. სტუდენტის არჩევანი, 3 კამერით გადაეღო ლექცია, ერთი მხრივ, აჩვენებს, რომ ავტორს თავიდანვე არ ქონდა ნავარაუდები საბოლოო შედეგი და სამონტაჟოდ მეტი მასალის აღება გადაწყვიტა. ამგვარი მიდგომა მისაღებია, თუ ტექნიკური რესურსით შეუზღუდავი ხარ. თუმცა, ჭარბი გადაღებული მასალა გაშიფვრისა და გააზრების დამატებით დროს მოითხოვს და ოპერატიული წარმოების ერთ-ერთი შემაფერხებელი ფაქტორია.

მეთოდის გარშემო გაიმართულ დისკუსიზე ჯგუფმა დაისვა კითხები: რამდენად ითვალისწინებს მეთოდი სტუდენტის შემოქმედებთ განვითარებას? ლექციის გადაღებები მოსაბეზრებელი ხომ არ იქნება? როგორია სტუდენტის ყოველკვირეული დატვირთვა? საჭირო იქნება თუ არა მისაღებ გამოცდებზე საბაზისო მოთხოვნების რეგლამენტირება?

სტუდენტებმა დადებითად შეაფასეს ის რომ

გუჯა ჩიბურდანიძე - კინომცოდნე (მე-4 კურსი)

- მეთოდით სწავლება მაქსიმალურად არის მიახლოებული სატელევიზიო ფორმატთან და მოითხოვს თითოეული სტუდენტის პრაქტიკულ აქტივობას, ყოველი კვირისა და ყოველი ლექციის განმავლობაში. თუ რომელიმე მათგანი ამ რეჟიმს ვერ გაუძლებს, ან მიხვდება, რომ არ შეუძლია, იმის ნიშანი იქნება, რომ მომავალშიც ვერ შეძლებს ამ საქმის გაგრძელებას.

¹ მეთოდის განხილვა, ლექციის გადაღებისა და მონტაჟის საცდელი ვარიანტი, სადოქტორო თემის საპრეზენტაციო ვიდეოსთან ერთად, თანდართულია მყარი დისკით.

- თუ დღეს დავალების შემსრულებელი უშუალოდ ერთი სტუდენტია, მეორე შემფასებელია... მეთოდი გულისხმობს, რომ გარკვეული ცოდნის მიღებას და „გადახარშვას“ ორივე სტუდენტი ახერხებს. ის, რომელიც უშუალოდ გადაღების პროცესშია ჩართული, ტექნიკურ ბაზას იძლიერებს, მეორე, რომელიც მასალას კრიტიკულად უდგება და პირველის ნამუშევარს განიხილავს, ასევე იქმნის მონახაზს, თუ როგორ უნდა გააკეთოს ეს, როდესაც კამერასთან დადგება.

მარიამ მირიანაშვილი - კინომცოდნე (მე-4 კურსი)

- ამოცანები არის ძალიან მნიშვნელოვანი. როცა სტუდენტმა იცის რა უნდა გააკეთოს, რას ელიან მისგან.
- პრაქტიკული მეცადინეობები უკვე პირობაა, რომ უფრო თავდაჯერებული მივალ იმ გარკვეულ პოზიციაზე, იმ სამსახურში, თუნდაც სტაჟორი ვიყო. ეს პირდაპირ სტუდენტის თვითრწმენაზე მოქმედებს. ამდენი მუშაობის შემდეგ ადაპტირება პროფესიულ გარემოში ძალიან მარტივი იქნება.

თიკო ემირიძე - ტელერეჟისორი (მე-4 კურსი)

- მასალაზე მუშაობას სწავლობ, უნარ-ჩვევებს ავითარებ. საით უნდა წახვიდე, რა გაინტერესებს, როგორ გააკეთებ ამას? თავიდანვე რეჟისორული გამოწვევებია. ეს მეთოდი, ფაქტობრივად, სცენარია, როგორ გახდეს რეჟისორი. საქმეს სწავლობ. ჯერ ბევრს იფიქრებ, შემდეგ რაღაცა გაიფილტრება. შეცდომებზე უფრო მეტს სწავლობ, ვიდრე, ვთქვით შენ გგონია რომ იცი და კეთების პროცესში ხვდები, რომ ჯერ ვერ გისწავლია.
- ის, რაზეც არის ლექცია, უფრო მეტად გამახსოვრდება, უფრო მეტად სწავლობ, ითვისებ და ნამდვილად არასოდეს დაგავიწყდება. თვითონ შეხება გქონდა თემასთან, რაზეც საუბრობდა ლექტორი. ეს არის ფაქტიურად თეორია პრაქტიკასთან ერთდროულად, ორივეზე კონცენტრირდები. გავა დრო და უკვე რაღაცა გეცოდინება ისეთი, რაც მანამდე არ იცოდი. იმასაც ისწავლი რისგან შედგება ლექციის არსი და იმასაც ისწავლი, თუ როგორ უნდა აკეთო ეს ყველაფერი.

ნიკოლოზ გაგლოშვილი - ტელერეჟისორი (მე-4 კურსი)

- ერთხელ რომ კამერას იღებ, უკვე რაღაც ისწავლე. თითო გადაღებაზე თითო რაღაცას სწავლობ. შეცდომის შიში უნდა დაძლიოს სტუდენტმა, და უფრო მომზადებული მივა ტელევიზიაში. უფრო გახსნილი იქნება, შემოქმედებითად თამამი.
- ლექტორი მეგობარი უნდა გახდეს სტუდენტის. სტუდენტმა უნდა იგრძნოს, რომ ისინი ერთ საქმეს აკეთებენ და არა სხვადასხვას. ტელერეჟისურის სწავლებაში ამ კომპონენტის დამატება ჩემთვის ლექციის ფორმის განვითარებაა.

დასკვნა - აჯამებს ნაშრომის თეორიულ და პრაქტიკულ ნაწილებს, მიმოიხილავს ჯგუფთან მუშაობის პროცესსა და შედეგებს.

დასკვნა

წარმოდგენილი ნაშრომის მთავარი შედეგია ტელერეჟისურის სწავლების ახალი კონცეფცია, რომელიც თანამედროვე ვიდეოტექნოლოგიების, გადამღები თუ სამონტაჟო აპარატურის ოპერატიული ფუნქციების გამარტივების პირობებში, საშუალებას გვაძლევს რეჟისურის ფუნდამენტური თეორიული კურსის შესწავლა მიმდინარეობდეს ტელერეჟისურის სპეციფიკური, პრაქტიკული ტექნიკის დახვეწის პარარელურად. მეთოდი არ ანაცვლებს სატელევიზიო რეჟისურის სწავლების არსებულ მოდელს, სადაც საბაზისო თეორიად სადადგმო წარმოებისა და სახვითი გადაწყვეტის კანონები ისწავლება. ის ცვლის:

1. მსმენელი სტუდენტის სტატუსს რეჟისორის, თემის აქტიური ინტერპრეტატორის, სტატუსზე და გააზრებულა, როგორც ტელესპეციფიკით შესრულებული კინოგრამატიკის პრაქტიკული სავარჯიშო პირველ-მეორე კურსზე, საკურსო და სადიპლომო პროექტებზე მუშაობის დაწყებამდე;
2. სტრატეგიად ირჩევს განუმეორებელი კადრის, მოვლენის ფიქსირების პროფესიულ ტექნიკას. რეალურ დროში განვითარებული მოქმედება, რომელიც ერთი დუბლით უნდა დაფიქსირდეს, არის ლექცია, კინო-ტელეწარმოების თეორიული კურსი.
3. სასწავლო სიტუაცია სტუდენტისათვის პროფესიული გამოწვევაა. ლექციის გადაღება გულისხმობს სრული სატელევიზიო ციკლის გავლას. სადადგმო პროექტებისგან განსხვავებით თემა განსაზღვრულია(სატელევიზიო შემეცნებითი პუბლიკაცია) და არა შერჩეული. თემის ეკრანული ფორმით გააზრება, საილუსტრაციო მასალის შერჩევა, მონტაჟი, გახმოვანება, განსაზღვრულ დროში სატელევიზიო ვერსიის დამზადება. პროფესიის შესაფერისი ქცევით, შეცდომებითა და კორექტირებით სტუდენტი სპეციალობის ელემენტარული უნარებიდან თანდათან გადადის ტექნიკურად რთული პროექტების განხორციელებაზე;
4. სტუდენტი იმიტირებული სარედაქციო ჯგუფის მულტიპროფილური წევრია. სწავლობს გადაღებას, ტექსტზე მუშაობას, წერს, ამონტაჟებს, გეგმავს და მართავს წარმოებას; ეცნობა და იყენებს პარტნიორი სპეციალობების რესურს: მუსიკალურად აფორმებს, ხვეწს კადრის კომპოზიციას, განათების მხატვრულ და რეპორტაჟულ სტილებს; ფოკუსაუდიტორიის გათვალისწინებით ცვლის ვიდეოპუბლიკაციის ეკრანულ ფორმებს. პირადი გამოცდილებით ხვდება, რა საქმე გამოსდის უკეთ და რა შეუძლია მომავალში აკეთოს;
5. ჯგუფის ყველა წევრი იღებს და გასცემს დახმარებას, სწავლობს ერთმანეთისგან. თანამშრომლობითი სწავლების მიდგომით, პარტნიორულ გარემოში, ერთმანეთის ნამუშევრების კონსტრუქციული შეფასებითა და კრიტიკით;
6. სტუდენტი თეორიულ კომპონენტს სწავლობს ცვალებად გარემოებებში, მრავალჯერადი გამეორების პროცესში. ჯერ ლექციაზე - თემის მოსმენისა და გადაღების დროს; შემდეგ დამოუკიდებელი გააზრება, გადაღებული ვიდეოს გაშიფვრა, საილუსტრაციო მასალის შერჩევა, მონტაჟი, გახმოვანება, პრეზენტაცია, შეფასება. სალექციო თემის სატელევიზიო ვერსიის დამზადება ინტენსიური სწავლის პროცესია;
7. სპეციფიკური ტელერეჟისურის თეორიული და პრაქტიკული კომპონენტის გაწონასწორების მიზნით, მეთოდი იყენებს ლექციის მსვლელობას, როგორც ოპერატიული რეჟისურის მოდელირებულ გარემოს. სტუდენტი მთლიანად არის დაკავებული რეჟისურის პროფესიული ტექნიკის შესწავლით; სპეციალობის თეორიული კურსი საილუსტრაციოდ ფორმის სხვადასხვა ხერხსა და მასალას იძლევა; აუდიტორიიდან გაუსვლელად თეორია პრაქტიკულად ისწავლება; სტუდენტი სწავლობს სატელევიზიო საგანმანათლებლო, შემეცნებით, სატელევიზიო სტუდიურ ფორმებში მუშაობას; სასწავლო ინფორმაციის ვიზუალიზაცია თეორიის ათვისების

ეფექტური საშუალებაა; დასრულებული ნამუშევრის წარდგენისას, მოდულის ხელმძღვანელი თვალნათლივ ხედავს, სწავლობს მისი სტუდენტი თუ არა.

ტელერეჟისურის სწავლების კონცეფციის თეორიული ანალიზისა და პრაქტიკული მოსინჯვის საფუძველზე წარმოდგენილია შედეგები:

1. დარგის გამოცდილი პრაქტიკოსების მოსაზრებებზე დაყრდნობით, ტელერეჟისურა ყველაზე ეფექტურად ისწავლება შემოქმედებით სახელოსნოში, დაგროვილი გამოცდილების გაზიარების გზით. კარგად დაგეგმილ სასწავლო პროცესს ალტერნატივა არ აქვს;
2. მეთოდის კონცეფცია სწავლების პროცესს ხარისხიანი შემეცნებითი პუბლიკაციის დამზადებაზე აგებს, რადგან თანამედროვე ტელევიზიის აქტუალური საკომუნიკაციო სტრატეგია ცოდნის გავრცელება, საზოგადოების კულტურულ საგანმანათლებლო მიმართულებაა;
3. რეჟისურის მულტიმედიური პერსპექტივა მრავალპროფილური სწავლების აუცილებლობაზე მიუთითებს, რასაც პირდაპირი გავლენა აქვს მოქმედ სპეციალისტებსა და ამჟამინდელ სტუდენტზე, მათი სწავლების სტილზე, პროფესიული დახელოვნების სტრატეგიებზე, რაც ასევე გათვალისწინებულია მეთოდით;
4. ტელერეჟისურის სწავლების კონცეფცია შედარებულია კლაუს ფოპელის, კარლ როჯერსის, დევიდ კოლბის, პაოლო ფრეირეს, სერგეი რუბინშტეინის, პედაგოგიურ თეორიებთან. პროფესიული პროფილით გამოყენებულია მიხეილ თუმანიშვილის, მაიკლ რაბიგერის, ჯერალდ მილერსონის, ჯეფრი შოუს, დევიდ ირვინგის რეჟისურის სახელმძღვანელო ლიტერატურა. პედაგოგიური მიდგომების მიმოხილვა მეთოდის კონტექსტში აჩვენებს მეთოდის თანხვედრას თანამედროვე სწავლების კონცეფციებთან;
5. მეთოდის სტრუქტურა აგებულია უილიამ დემინგის (PDCA) დახელოვნების თანმიმდევრულ, ციკლურ მოდელზე. მაღალი სირთულის პროფესიული ამოცანა შემადგენელ კომპონენტებად არის დაშლილი. ყველა საფეხურისთვის შედგენილია ამოცანის ჩარჩო-პირობა, საწარმოო რეკომენდაციები. ტელერეჟისურისა და ზოგადად ვიზუალური თხრობის თანამედროვე სახელმძღვანელო ლიტერატურის მიხედვით შერჩეულია საბაზისო დონის შეფასების კრიტერიუმები;
6. ტელეწარმოებით იმიტირებული სასწავლო პროცესი დადებითად შეაფასა ფოკუსჯგუფმა, რადგან მათთვის თავიდანვე რეჟისორული გამოწვევებია და პროფესიული გარემო იქმნება; პრაქტიკულად თეორიული მასალის ათვისებით მასალაზე მუშაობას ისწავლიან, უნარ-ჩვევებს განივითარებენ, ლექციის თემა უკეთ დაამახსოვრდებათ; ლექციის მყარი სტრუქტურით, კონკრეტული საწარმოო ამოცანით უკეთ გაიგებენ სწავლის კონკრეტულ ეტაპზე რა უნდა შეძლონ და რას ელიან მათგან; განსაზღვრული კრიტერიუმებით ერთმანეთის შეფასების დროს, ცოდნას მიიღებს გადაღების პროცესში ჩართული სტუდენტიც და ჯგუფიც, რომელიც ნამუშევარს კრიტიკულად განიხილავს. ინტენსიური პრაქტიკული სწავლებით პროფესიულ გარემოში ადაპტირება ბევრად უფრო მარტივი იქნება;
7. ლექციის საცდელმა გადაღებამ აჩვენა, რომ მეთოდით გათვალისწინებული პროფესიული ქცევებით სწავლების პირობებში, სტუდენტი უფრო რაციონალურად დაგეგმავდა გადაღებას, წინასწარ გაიაზრებდა მოსალოდნელ შედეგს, გაშიფრული და მარკირებული მასალით შეუდგებოდა მონტაჟს, მოიძიებდა დამატებით ვიზუალურ მასალას, ხმის პარტიტურით გააფორმებდა გამოსახულებას, კორექტირებას გაუკეთებდა თხრობით ტექსტს, გადაანაწილებდა საწარმოო დატვირთვას ჯგუფის წევრებზე, მოსინჯავდა ფორმის განსხვავებულ, ეფექტურ გადაწყვეტას.

თეორიული და პრაქტიკული კვლევის შედეგებით ვფიქრობთ, რომ შემოთავაზებული მეთოდი, „სპეციფიური უნარ-ჩვევების დახვეწა პრაქტიკული ტელერეჟისურის სწავლების პროცესში“; როგორც ტელერეჟისურის სწავლების ახალი კომპონენტი, რომელიც ყურადღებას ამახვილებს პროფესიული საქმიანობის სპეციფიურ მოდელზე და თეორიული ინფორმაციის ათვისების პროცესში სატელევიზიო წარმოების იმიტირებით ქმნის პროფესიულ სატელევიზიო გარემოს; სტუდენტის შრომის საგანად ოპერატიული ტელესპეციკით დამზადებულ სალექციო თემის შემეცნებითი პუბლიკაციას ირჩევს; საქმიანობის მიზანს თეორიული კომპონენტის პრაქტიკულად ათვისება - დახელოვნებაში ხედავს და მიზანის მისაღწევად სატელევიზიო ინსტრუმენტებისა და პროფესიული ხერხების დაუფლებას გულისხმობს, საშუალებას მისცემს სტუდენტს კვალიფიციური ცოდნით გადაინაცვლოს პროფესიულ გარემოში, რადგან ამ კომპონენტების არასრულყოფილებამ, შინაარსობრივმა სიმწირემ, ტელერეჟისორის საქმიანობა შეიძლება არაადექვატურობისა და შეცდომების წყაროდ აქციოს.

სადისერტაციო თემაზე გამოქვეყნებული პუბლიკაციები:

1. მ. ზაუტაშვილი - „სპეციფიკური უნარ-ჩვევების დახვეწა პრაქტიკული ტელერეჟისურის სწავლების პროცესში“, სახელოვნებო მეცნიერებათა ძიებანი“ 4(53),2012წ. გამომცემლობა „კენტავრი“;
2. მ. ზაუტაშვილი - „რეპლიკა „საზოგადოებრივ მაუწყებელს“ მაყურებელთა დარბაზიდან“, სახელოვნებო მეცნიერებათა ძიებანი 1(54) გამომცემლობა „კენტავრი“;
3. მ. ზაუტაშვილი - „სად გაქრა მაყურებელი?“, სახელოვნებო მეცნიერებათა ძიებანი“ 2(55) გამომცემლობა „კენტავრი.“